

JMÉNO:

ŘÍŠE CHETITŮ

PRÁCE S TEXTEM – Dějiny pravěku a starověkého orientu, str. 48 -49

1. Kde se nacházela říše Chetitů? Který stát je na území bývalé chetitské říše dnes?
2. Jaké bylo postavení panovníka, byla něčím omezená?
3. V čem Chetitě vynikali?
4. Kdo byl Bedřich Hrozný? Čím se proslavil?
5. Kdy a jak zanikla Chetitská říše?
6. Se kterým státem bojovali Chetitě v bitvě u Kadeše?

II/10 ŘÍŠE CHETITŮ

Chetitě byli prvním indoevropským národem, který se objevil na historické scéně. Na sklonku 3. tisíciletí př. Kr. přitáhli do Malé Asie (dnešní Turecko) a podmanili si tu původní obyvatelstvo. Během půl tisíciletí vytvořili vlastní velký a mocný stát, který mimo jiné dobyl Babylón a byl rovnocenným soupeřem Egypta v čase jeho největší slávy. Můžeme se pyšnit, že badatel, který nejvíce přispěl k odhalení minulosti tohoto dlouho zapomenutého národa a rozluštil jeho jazyk – nikoliv písmo, jak se často mylně tvrdí – byl český vědec **Bedřich Hrozný**.

Chetitská civilizace

Ve svém novém domově narazili Chetitě na pokročilejší domorodce (jsou nazýváni Chattijci). Pod jejich vlivem, ale také pod tlakem východního souseda – Asýrie – se záhy usadili a vytvořili vlastní stát (17.–12. století př. Kr.). Většina Chetitů žila na venkově jako svobodní rolníci, ale panovník a šlechta spolu s řemeslníky a obchodníky sídlili už ve městech. Ta byla mohutně opevněna, aby svým

obyvatelům poskytla bezpečný domov. Od svých sousedů v Mezopotámii přejali Chetitě klínové písmo, které přizpůsobili svému jazyku (vedle toho vytvořili i vlastní hieroglyfické písmo). Chetitská společnost byla odlišná od civilizace Egypta či Mezopotámie, kde měl panovník nad všemi obyvateli prakticky neomezenou moc. V chetitské společnosti byla **pravomoc panovníka zčásti omezena**. Král mohl sice šlechtice a svobodné rolníky povolát do války, ale do řízení státu zasahoval **sněm**. V něm byli shromážděni přední šlechtici země a jejich názor musel vzít panovník v úvahu. Král také nemohl bezdůvodně nikoho potrestat.

I role ženy byla v chetitské společnosti mnohem rovnoprávnější než u jiných starověkých národů (ženy měly například stejné právo dědit jako muži a ve společnosti zaujímaly téměř rovnocenné postavení).

Chetitě nevytvořili skutečnou říši, ale své území obklopili řadou podmaněných států a státek. Ty jim byly podřízeny, musely chetitským vladařům odvádět daně (především potraviny, suroviny i drahé kovy) a také jim pomáhat v době válek.

Na počátku doby železné

Vynález železa, který zásadně změnil další chod dějin, patřil sice horským kmenům na severu Malé Asie, ale právě Chetitě se postarali o jeho rozšíření. Došlo k tomu v polovině 2. tisíciletí př. Kr. Jak bylo zpočátku železo vzácné, pochopíme nejlépe z toho, že železnou dýku měl vedle předmětů z ryzího zlata ve svém hrobě i faraon Tutanchamón. Výhodou železa byla dostupnost suroviny (naleziště železné rudy bylo mnohem více než mědi a cínu) i snadnější výroba. Lacinější a kvalitnější železo zakončilo už za několik století dobu bronzovou. Jak už to bývá, rozšíření výroby železa se nakonec obrátilo proti samotným Chetitům.

Je známo, že Chetitě vynikli také v **chovu koní**, i když ani zdomácnění tohoto zvířete nebyla jejich zásluha. Byli i důmyslní **architekti**, zejména **pevnostního stavitelství**. Jejich **literatura** byla sice ovlivněna Mezopotámií, ale nalezneme tu řadu motivů (zejména v mýtech) podobných řeckým.

Bitva u Kadeše

Na přelomu 14. a 13. století př. Kr. nastal poslední rozmach Chetitů. K území severní Sýrie, kterou už ovládli, se rozhodli připojit i Palestinu. Boj o nadvládu v Sýrii a Palestině sváděl s Chetity mocný egyptský faraon Ramesse II. Sám vedl největší armádu, jakou dějiny dosud viděly, aby útočníky odrazil. Jen díky jeho odvaze skončila krutá **bitva u města Kadeše** nerozhodně. Oba soupeři,

vědomi si rovnosti svých sil, pak uzavřeli spravedlivou mírovou smlouvu (mluvili jsme o ní v kapitole II/8) a území si rozdělili mezi sebe. Na důkaz budoucího přátelství došlo i ke sňatkům mezi oběma panovnickými rody.

Vpád Mořských národů

Na přelomu 13. a 12. století př. Kr. došlo k velkému stěhování národů. Divoké kmeny – vyzbrojené už železnými zbraněmi – vtrhly do Řecka i Itálie a jako smršť se po souši i po moři (odtud jejich jméno **Mořské národy**) hnaly Malou Asií a po pobřeží Palestiny. Zastavili je s vypětím všech sil až Egyptané. V Malé Asii (a jak uvidíme později i v Řecku) nastala „**temná staletí**“. Tak se nazývají následující čtyři století, kdy mizí o tomto území zprávy. Když se mlha rozplynula, zbyly po Chetitech už jen ruiny dřívějších měst a v Malé Asii žily jiné národy.